

WINFRIED TILMANN*

USTAWA MODELOWA DLA WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ — WYNIKI PROJEKTU BADAWCZEGO GRUR¹

Jeden z największych i najbardziej ambitnych projektów badawczych Niemieckiego Stowarzyszenia Ochrony Własności Intelektualnej i Prawa Autorskiego (Deutsche Vereinigung für Gewerblichen Rechtsschutz und Urheberrecht, GRUR) został pomyślnie ukończony. Profesorowie Hans–Jürgen Ahrens oraz Mary–Rose McGuire przedłożyli ustawę modelową dla własności intelektualnej (844 strony), w której tekst norm prawnych wraz z uzasadnieniem łączy w jednym kodeksie obowiązujące obecnie w Niemczech prawo własności intelektualnej. Projekt ustawy stanowi dzieło nauki, ponieważ rozwija wspólne linie prawa własności intelektualnej. Projekt stanowi wkład do lepszego ustawodawstwa, ponieważ nawet jeśli nie zostanie on implementowany za jednym razem, będzie służył ustawodawcy jako skarbnica właściwych sformułowań ustawowych (*toolbox*). Projekt stanowi wzór dla przyszłej wspólnej harmonizacji prawa własności intelektualnej w Unii Europejskiej. Ustawa modelowa zostanie przedstawiona w niniejszym opracowaniu.

I. HISTORIA POWSTANIA

Podczas dorocznego spotkania stowarzyszenia GRUR w 2006 r. w Halle prof. Hans–Jürgen Ahrens przedstawił w wystąpieniu o zasadniczym charakterze² wygłoszonym w trakcie spotkania roboczego Komitetu do spraw Prawa Autorskiego pod przewodnictwem prof. Willy’ego Erdmanna projekt ustawy modelowej.

* *Prof. dr, adwokat w Düsseldorfie.*

¹ Tekst ukazał się pierwotnie w numerze 10/2012 czasopisma „Zeitschrift der Deutschen Vereinigung für gewerblichen Rechtsschutz und Urheberrecht” (GRUR). Redakcja „Transformacji Prawa Prywatnego” składa serdeczne podziękowania wydawnictwu za zgodę na opublikowanie niniejszego tekstu.

² H.–J. Ahrens, GRUR 2006, s. 617.

Zgodnie z zaprezentowanym przez niego poglądem zasada równości (art. 3 ust. 1 Konstytucji RFN) — stosowana metodycznie — uzasadnia postulat, aby w takich samych okolicznościach życiowych oraz przy takim samym celu regulacji stanów faktycznych doprowadzić do identycznego brzmienia normy prawnej oraz utrzymania go w drodze wykładni³. Według tego poglądu takie samo znaczenie równoległych regulacji jest nie tylko dowodem jednolitej woli ustawodawcy i stanowi nie tylko zagadnienie ekonomii prawa czy też wręcz estetyki prawa, ale stanowi poparty konstytucją postulat do ustawodawcy.

Obowiązujące w Niemczech ustawy z zakresu ochrony własności intelektualnej historycznie nabrały treści w różnych czasach. W różnym stopniu wywarło na nie wpływ ustawodawstwo Unii Europejskiej. Jest oczywiste, że ustawy te w wielu miejscach nie odpowiadają wskazanemu powyżej postulatowi.

Niemieckie Stowarzyszenie Ochrony Własności Intelektualnej oraz Prawa Autorskiego (GRUR) było pod wrażeniem tego postulatu i po gruntownych przemyśleniach zdecydowało się udzielić odpowiedniego zlecenia badawczego. Dla stowarzyszenia mającego charakter naukowy, obok prawnopolitycznego celu udzielenia wsparcia ustawodawcy oraz spójnej i nowoczesnej regulacji obszaru prawa, szczególnie interesujący był naukowy cel projektu polegający na tym, aby przekroczyć ustalone linie pomiędzy poszczególnymi obszarami prawa oraz ułatwić kolejnym pokoleniom sędziów, adwokatów oraz rzeczników patentowych — jego przyszłym członkom — zrozumienie związków pomiędzy poszczególnymi normami, a przez to znaczenie poszczególnych norm.

Stowarzyszenie nie ograniczyło się do udzielenia wsparcia finansowego. Poprzez merytoryczne wsparcie jego członków, którzy przedstawiali krytyczne i stymulujące uwagi do projektów tekstu, brało ono również udział w pracach prowadzonych w Katedrze w Osnabrück⁴. Łącznie w sześcioletnich pracach uczestniczyło dziesięciu recenzentów: Kurt Bartenbach, Helmut Eichmann, Willy Erdmann, Helmut Knoll, Hans–Peter Kunz–Hallstein, Michael Loschelder, Peter Meier–Beck, Christian Osterrieth, Joachim Rauch, Winfried Tilmann⁵. Przewodnicząca DPMA (Deutsches Patent- und Markenamt, Niemiecki Urząd do spraw Patentów i Znaków Towarowych) Pani Cornelia Rudloff–Schäffer oraz inni współpracownicy tego urzędu⁶ wspierali prace. W przedmowie prof. Ahrens dziękuje również znacznej grupie młodych naukowców, częściowo doktorantów, którzy uczestniczyli w projekcie⁷.

³ H.–J. Ahrens, M.–R. McGuire: *Modellgesetz für Geistiges Eigentum*, Sellier European Law Publishers, München 2012, s. 18.

⁴ *Ibidem*, przedmowa, s. VI.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem* (M. Häußler, S. Holland, J. Holzer, S. Reich, C. Schmid, M. Staats).

⁷ *Ibidem*.

II. ZAŁOŻENIA KODYFIKACYJNE

Miejszem powstania dzieła nieprzypadkowo był Osnabrück. Wydział Prawa tego uniwersytetu stanowi centrum prac nad kodyfikacją europejskiego prawa cywilnego, centrum prowadzone przez prof. Christiana von Bara, bez którego energii i zapału nie ujrzałyby światła dziennego przedłożony w 2011 r. przez Komisję (pod przewodnictwem komisarz Viviane Reding) projekt europejskiego prawa sprzedaży.

Leżąca u podstaw tych starań myśl przewodnia odpowiada w pełni założeniom przyjętym przez prof. Ahrensa. Jednolite reguły wzmacniają siłę prawa przed szczególnymi wpływami oraz przywilejami. Przyczyniają się one polityczno–prawnie do wzmocnienia transparentności oraz umożliwiają zastosowanie powszechnych i zrozumiałych kryteriów sprawiedliwości. Kodyfikacje od czasów Landrechtu pruskiego, code civil oraz jego następców, w tym niemieckiego BGB, stanowią osiągnięcie kontynentu europejskiego, do którego z trudem i z niechęcią przekonują się kraje anglosaskie, a które spotyka się z coraz większą gotowością do nauki w krajach rozwijających się. Rozmach kodyfikacyjny trwa w Europie nieprzerwanie. Principles of European Contract Law, zasady opracowane w Common Frame of Reference oraz przez grupę Acquis stanowią tego aktualne przykłady.

Podczas gdy przykłady te stanowią próbę znalezienia i utrwalenia na drodze prawno–porównawczej najlepszych istniejących reguł dla określonego problemu (*best practice*) albo próbują rozwinąć takie zasady, przedłożonej ustawie modelowej przyświecała myśl, aby na nowo ułożyć obowiązujące przepisy prawa, bez woli wprowadzania do nich zmian. Tym samym, w ramach rodziny kodyfikacji należy ją przypisać raczej do Restatements znanych z USA, które służą do tego, aby przedstawić zależności pomiędzy przepisami obowiązującego prawa, a tym samym, aby umożliwić jego odnalezienie.

Z drugiej strony dzieło w wielu miejscach w określonych punktach, a w trzech obszarach w całości, wychodzi ponad obowiązujące dzisiaj prawo: po raz pierwszy w zakresie udzielania licencji na prawa ochronne, gdzie projekt⁸ opiera się na pracach badawczych McGuire⁹ i gdzie prawo niemieckie, mówiąc prawdę, jest niespójne i niewystarczająco rozwinięte. W tych miejscach autorom chodzi o ustanowienie powiązań z ogólnym prawem cywilnym¹⁰. Inaczej jest przy opracowaniu prawa prywatnego międzynarodowego i międzynarodowego postępowania cywilnego, gdzie autorom chodzi o relację pomiędzy przepisami kolizyjnymi a prawem unijnym (Rzym I oraz Rzym II)¹¹. Wreszcie w obszarze regulacji dotyczących utworów pracowniczych, gdzie autorzy obok wersji A, która przedstawia obecnie obowiązujące prawo, pre-

⁸ *Ibidem*, księga I, dział 4, tytuł 3, s. 260 i n.

⁹ *Ibidem*, s. 7.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ *Ibidem*.

zientują również wersję B¹², w której rozwijają oni niemiecką ustawę o wynalazczości pracowniczej (niem. Gesetz über Arbeitnehmererfindungen) do prawa twórczości pracowniczej (niem. Recht der Arbeitnehmerschöpfungen). (Należy się cieszyć, że chcą oni ponownie wprowadzić usunięty przywilej nauczycieli akademickich).

III. KODYFIKACJA KRAJOWA ORAZ WPŁYWY PRAWA UNIJNEGO

Jakie jest uzasadnienie dla kodyfikacji prawa własności intelektualnej na poziomie prawa krajowego w czasie, gdy prawo unijne wywiera coraz bardziej determinujący wpływ, który w żadnym innym obszarze nie jest tak silny jak w tej i tak już tradycyjnie międzynarodowo ukierunkowanej dziedzinie, a które w najbliższej przyszłości przyniesie kolejne duże zmiany do prawa krajowego (prawo patentowe, prawo autorskie)? Nie zdradzę tajemnicy, że początkowo było to jedno z moich zastrzeżeń wobec projektu.

Przedłożony projekt ustawy wraz z uzasadnieniem całkowicie rozwiewa te wątpliwości. W rzeczy samej: czy prawo niemieckie powinno zrezygnować z przekonującej i łatwiejszej w zastosowaniu formy tylko dlatego, że rynek wewnętrzny Unii wymusza ujednocianie prawa oraz jednolite prawo? Zasada subsidiarności prawa unijnego nie jest zasadą oszczędzania (niem. *Verschonungsgrundsatz*), lecz przyznaje prawodawcy krajowemu obszary prawa, ponieważ potrafi on je lepiej zorganizować na swoim poziomie. Prawodawca krajowy powinien właśnie podejmować takie działania i nie kłaść beczynninie rąk na kolanach lub uprawiać fuszerkę.

W rzeczy samej to sposób implementacji dyrektywy 2004/48/WE w sprawie egzekwowania prawa własności intelektualnej i przemysłowej poprzez obowiązującą od dnia 1 września 2008 r. ustawę o poprawie egzekwowania praw własności intelektualnej (Gesetz zur Verbesserung der Durchsetzung von Rechten des geistigen Eigentums) dał dalszy impuls do prac nad projektem, który w części ogólnej podsumowuje zasady wyrażone w dyrektywie oraz oddaje je w czystej postaci¹³.

Zakładając, że doszłoby do jej ogłoszenia w dzienniku ustaw, czy taka ustawa modelowa utrudniałaby czy ułatwiałaby w przyszłości opracowywanie wpływów prawa unijnego? Na to pytanie nie można łatwo udzielić odpowiedzi. Im bardziej prawo krajowe jest ogólne i posiada własną koncepcję, tym większą może ono stanowić przeszkodę dla wpływów prawa unijnego, które oparte są na odmiennych założeniach. Wówczas konieczne może być dokonanie większej przebudowy. Z drugiej strony przepisy o takim poziomie ogólności jak te zawarte w dyrektywie

¹² *Ibidem*, s. 799 i n.

¹³ *Ibidem*, s. 6, 134.

o egzekwowaniu praw dają się lepiej wprowadzić do części ogólnej, przykładowo oczekiwane przepisy powszechnego unijnego prawa autorskiego. Dlatego też ten punkt widzenia nie może zostać użyty jako argument przeciwko obszernej części ogólnej ustawy modelowej.

IV. ZAKRES CZĘŚCI OGÓLNEJ: PRZEPISY ORGANIZACYJNE I PROCEDURALNE W POSTĘPOWANIU O UDZIELENIE OCHRONY ORAZ W POSTĘPOWANIU O POTWIERDZENIE PRAW OCHRONNYCH

Część ogólna jest obszerna (500 z 840 stron), ponieważ po księdze 1 (część ogólna w ścisłym rozumieniu z rozdziałami poświęconymi powstaniu praw, ograniczeniom, prawu właściwemu oraz właściwości; prawom ochronnym jako składnikom majątku wraz z udzielaniem licencji) następuje księga 2 z ogólnymi przepisami dotyczącymi prawa ustrojowego oraz przepisów proceduralnych, która zawiera rejestr organów nadzoru, przepisy postępowania administracyjnego oraz postępowania sądowego przed Federalnym Urzędem Patentowym i Federalnym Sądem Najwyższym, i na końcu wspólne przepisy dla postępowania administracyjnego oraz sądowego.

Pojawia się tutaj pytanie, czy nie byłoby lepiej zamieścić materię księgi 2 w osobnej ustawie. Ustawa modelowa byłaby wówczas co do istoty kodyfikacją prawa prywatnego. Z drugiej strony prawa wynikające z patentów i znaków towarowych, z ustawy o ochronie odmian roślin oraz z ustawy o wzorach zdobniczych są prawami, które podlegają rejestracji, a trwałość ochrony jest istotnym elementem prywatnoprawnej realizacji praw. Wspomniane obszary prawne wykazują z tej przyczyny nie tylko elementy prywatnoprawne, lecz także elementy prawa publicznego, elementy proceduralne oraz związane z ustrojem sądownictwa. Usprawiedliwia to uwzględnienie tych przepisów w ramach księgi 2 w części ogólnej, pomimo że nie mają one „ogólnego” (poza wyjęciem ich przed nawias) charakteru, który wymagałby uzupełnienia w odniesieniu do poszczególnych praw ochronnych, lecz w sposób konkretny oraz prawie wyczerpujący regulują organizację i przebieg postępowania dla wszystkich praw podlegających rejestracji.

V. BUDOWA ORAZ ZAWARTOŚĆ

Tym samym dotarłem do budowy oraz zawartości: według objętości (500 z 840 stron) oraz mając na uwadze zmiany w stosunku do treści obecnie obowiązującego prawa, ciężar gatunkowy spoczywa na nazwanych przeze mnie częścią

ogólną księdze 1, stanowiącej „część ogólną” w ścisłym tego słowa znaczeniu, oraz księdze 2 zawierającej „Prawo ustrojowe oraz przepisy proceduralne”. Obie te księgi zostały wyjęte przed nawias, ponieważ zostały odłączone od poszczególnych ustaw, których pozostała zawartość została przedstawiona w księgach 3–9, przy czym (co zasługuje na podziękowanie) przepisy wyciągnięte przed nawias zostają wspomniane jako „puste miejsca”. Wprowadzone krótkie omówienia ułatwiają orientację. W tym miejscu należy docenić opracowanie dzieła od strony technicznej.

W tak zwanej części ogólnej księgi 1 zawarte są, jak zostało już wspomniane, zagadnienia regulacyjne dotyczące powstania praw, granic praw, prawa właściwego oraz właściwości; naruszenia praw oraz dochodzenia praw, włączając w to udzielenie licencji. Księga 2 dotyczy organów rejestrujących oraz organów nadzoru; postępowania administracyjnego; postępowania sądowego przed Federalnym Urzędem Patentowym oraz przed Federalnym Sądem Najwyższym, a także zawiera przepisy ogólne dla postępowania administracyjnego oraz sądowego.

„Pozostałości” ustaw szczególnych, które zostały pozbawione nadających się do uogólnienia części, znajdują się w księgach: 3 (prawo autorskie), 4 (prawo znaków towarowych), 5 (prawo patentowe), 6 (prawo znaków użytkowych), 7 (prawo wzorów zdobniczych), 8 (ochrona odmian roślin), 9 (prawo ochrony półprzewodników) oraz 10 (twórczość pracownicza, jej tytuł uwzględnia już przedłożony do dyskusji wariant B).

Budowa jest konsekwentna. Nadające się do uogólnienia części ustaw szczególnych zostają wyciągnięte przed nawias w ogólnych księgach 1 i 2. Po nich następują ustawy szczegółowe, które nie zawierają tych części.

Tym samym, logicznie rzecz biorąc, uwaga koncentruje się na księgach 1 i 2. Przy pozostałych księgach 3–10 A można bowiem założyć (udowodniły to wybrane próby losowe), że „pozostała część” poprawnie i w pełni oddaje treść ustaw szczególnych.

VI. KSIĘGA 1 CZĘŚĆ 1: POWSTANIE PRAW, GRANICE PRAW

Paragraf 1 ust. 1 pkt 2 księgi 1 („Własność intelektualna”) przyznaje ochronę „jako absolutne prawo wyłączne (absolutne prawo ochronne) lub przeciwko bezprawnemu wykorzystaniu i naśladowictwu (pozostałe pozycje ochronne)”. Paragrafy 45 i 46 księgi zawierają zbiorcze definicje naruszenia praw ochronnych i pozostałych pozycji ochronnych. W § 52 i n. księgi 1 zostają zdefiniowane roszczenia, które przysługują podmiotowi, którego prawa zostały naruszone (zaniechanie, odszkodowanie, zniszczenie, odwołanie, zaniechanie).

Tym samym projekt nawiązuje do tradycyjnej kontynentalno–europejskiej koncepcji: prawo własności stanowi prawo absolutne (§ 823 ust. 1 BGB), którego

naruszenie skutkuje powstaniem z mocy prawa roszczeń, które zostają uwzględnione przez sąd w sentencji wyroku. Sąd nie posiada swobody i nie może odstąpić od treści roszczeń materialnoprawnych. Wyjątek przewidziany został tylko dla podania wyroku do publicznej wiadomości: sąd „może” to nakazać (§ 57 księga 1).

Obok naruszenia praw absolutnych może mieć miejsce również naruszenie pozostałych pozycji ochronnych, które odpowiadają poziomem ustawom ochronnym (niem. *Schutzgesetze*), o których mowa w § 823 ust. 2 BGB. Projekt wymienia w § 8–11 oraz w § 146 księgi 1 ochronę dóbr osobistych, ochronę przed naśladownictwem, ochronę tajemnicy zawodowej i przedsiębiorstwa oraz ochronę organizatora przed nagraniem (rejestracją).

W przeciwieństwie do tego dyrektywa o egzekwowaniu praw własności intelektualnej odpowiada tradycji anglosaskiej. Definiuje ona ochronę jako „nakaz” (ang. *order*) sądu, który może mieć charakter cywilny, administracyjny lub karny. Daje to sądowi więcej swobody przy ustaleniu sankcji właściwej dla danego przypadku naruszenia. Przykładowo, nakaz zaniechania jest wskazany w dyrektywie jedynie jako możliwość (ang. *may*). System sankcji przewidziany w projekcie rozporządzenia o jednolitym patencie oraz w projekcie umowy o wspólnym sądzie patentowym, jak również w jego przepisach proceduralnych odpowiadają takiemu podejściu (*equity*).

Tradycyjne podejście kontynentalno–europejskie rozróżnia (rozdziela) powstanie odpowiedzialności od jej konsekwencji (zasada rozdziału; niem. *Trennungsprinzip*): przy określaniu konsekwencji odpowiedzialności szczegółowe okoliczności dokonanego naruszenia są już bez znaczenia¹⁴. Regulacje dotyczące granic ochrony odnoszą się do powstania odpowiedzialności. Jeśli zostanie przekroczona bariera „naruszenia”, wówczas według zasad ogólnych zastosowanie znajduje prawo określające konsekwencje odpowiedzialności. Wyjątek stanowi prawo do dokonania spłaty (§ 56 księga I), za pomocą którego w przypadku niezawinionego naruszenia roszczenia o zaniechanie, usunięcie skutków, zniszczenie oraz odwołanie w drodze wyjątku mogą zostać wyrównane w drodze zapłaty wynagrodzenia pieniężnego (fakultatywna regulacja w art. 12 dyrektywy 2004/48/WE; w Niemczech jak dotąd tylko § 101 ust. 1 ustawy o prawach autorskich oraz § 45 ustawy o wzorach zdobniczych).

Dyrektywa natomiast pozwala na dokonywanie zmian w zakresie konsekwencji odpowiedzialności w zależności od przyczyn, które mają znaczenie dla dokonanego naruszenia (waga naruszenia, stopień zawinienia). Zgodnie z art. 3 dyrektywy takie okoliczności podlegają uwzględnieniu podczas realizacji środków naprawczych. Ustawodawca niemiecki zrozumiał to zalecenie w ten sposób, że powinien on ukształtować przepisy ogólne własnego prawa w myśl zasady efektywności oraz zasady adekwatności. Nie ulega jednak wątpliwości, że te kwestie

¹⁴ W. Tilmann, NJW 1975, s. 758.

powinny zostać również uwzględnione przy określaniu sankcji przez sąd w drodze wydania „order”. Jeśli mielibyśmy się z tym zgodzić, wówczas byłoby to nie do pogodzenia z tradycyjnym systemem funkcjonującym w oparciu o zasadę rozdziału.

Zarówno określenie *may* przy zastosowaniu nakazu zaniechania (art. 8 dyrektywy 2004/48/WE), jak i uprawnienia sądu przy określaniu odszkodowania (art. 13 dyrektywy 2004/48/WE) przemawiają za rozluźnieniem zasady rozdziału już przy „absolutnych prawach ochronnych”, a tym bardziej przy „pozostałych pozycjach ochronnych” oraz przy „naruszeniu pośrednim” (§ 58 księgi I, odpowiedzialność osób trzecich oraz odpowiedzialność osób dokonujących zakłócenia), w stosunku do których zasada rozdziału już z natury rzeczy ma mniejszą konstruktywną siłę przekonywania.

W tym zakresie ustawa modelowa przyjmuje rozwiązanie pośrednie. Jako *restatement* obowiązującego obecnie prawa niemieckiego wybrany model konstrukcyjny należy ocenić jako w pełni zadowalający. Integracja prawa unijnego w zakresie skutków prawnych naruszenia (dyrektywa w sprawie egzekwowania prawa własności intelektualnej) zmusza jednak już *de lege lata* do zmian: albo do całkowitego przejścia na system sankcji składający się z nakazów — „order”, albo też do uwzględnienia różnic w systemie tradycyjnym. Drugie rozwiązanie mogłoby się rozpocząć od wprowadzenia rozróżnienia w zakresie kwestii powstania odpowiedzialności (szersze ogólne granice ochrony) i/lub wprowadzenia wyjątków dotyczących skrajnych przypadków w zakresie skutków prawnych dokonanego naruszenia (rozszerzenie § 56 księgi 1). Za wyborem pierwszego rozwiązania przemawiają zmiany w zakresie jednolitego patentu oraz wspólnego sądownictwa patentowego.

Prawo własności intelektualnej wykazuje obecnie tendencję do rozszerzenia zakresu ochrony oraz do otwierania się na rozwiązania kompromisowe (przejście od praw chronionych absolutnie do praw chroniących wyniki pracy o określonym zakresie oddziaływania). Projekt reguluje w § 12–17 księgi 1 ogólne (mające zastosowanie do wszystkich praw ochronnych) „granice ochrony pod względem treści na korzyść osób trzecich oraz ogółu” (wyczerpanie praw, ochrona osób korzystających w dobrej wierze, użytek prywatny, ograniczenia wynikające z cech osobistych innych osób, ograniczenia konkurencji, inne ograniczenia). W § 44a–63a księgi 3 przewidziane zostały szczególne ograniczenia ochrony praw autorskich, w § 20–26 szczególne ograniczenia dla znaków towarowych, w § 11 księgi 5 wyjątki od wyłączności prawa w odniesieniu do patentów.

Ten właściwy podział wskazuje w każdym razie, że regulacje dotyczące ograniczeń ochrony tylko w ograniczonym zakresie wykazują elementy wartościujące, które mogłyby zostać wyjęte przed nawias, a raczej mają charakter dużej liczby rozwiązań specyficznych dla danego rodzaju ochrony, co ponownie stoi w sprzeczności z tendencją do konkretyzacji ochrony.

VII. KSIĘGA 1 CZĘŚĆ 4: PRAWA WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ JAKO SKŁADNIK MAJĄTKU

W części 4 księgi 1, we fragmentach poświęconych przeniesieniu praw i udzieleniu licencji, znajduje się najbardziej innowacyjny obszar ustawy modelowej. W tym miejscu autorzy rozwijają obowiązujące obecnie i wykazujące deficyty prawo w zakresie wielu szczegółowych kwestii, ale też w sposób odbiegający zasadniczo od obecnie przyjętych rozwiązań. Ten obszar nie może zatem zostać określony jako „Restatement” (podobnie zresztą jak propozycja B dotycząca prawa twórczości pracowniczej). Poniższe uwagi nie mają w żadnym stopniu charakteru wyczerpującego.

W razie wątpliwości prawo ochronne zostaje przeniesione razem z przedsiębiorstwem (§ 101 ust. 2 księgi 1). Przy przenoszeniu praw autorskich należy uwzględnić szczególną potrzebę ochrony twórcy (§ 101 ust. 3 księgi 1). Umowy prowadzące do zbycia praw muszą być zgodne z art. 101 i 102 traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (§ 101 ust. 6 księgi 1). Przeniesienie praw chronionych absolutnie wymaga zachowania formy pisemnej (§ 102 księgi 1). Wady umowy zobowiązującej nie mają co do zasady wpływu na umowę rozporządzającą (§ 103 księgi 1). Przewidziane są postanowienia dotyczące rękojmi za wady (§ 104 księgi 1). Jeżeli wynagrodzenie zostało uzależnione od korzystania, wówczas zastosowanie mają odpowiednie postanowienia dotyczące licencji (obowiązek wykonywania, § 105 księgi 1). Ustanowienie na prawie obciążenia, postępowanie egzekucyjne oraz upadłościowe zostały uregulowane w sposób ogólny (§ 107–109 księgi 1). Ogłoszenie upadłości powinno pozostawać bez wpływu na udzieloną licencję (§ 109 ust. 2 księgi 1 wraz ze szczegółowym uzasadnieniem na s. 256–259).

Odrębna regulacja została przewidziana dla prawa umów licencyjnych (§ 110 i n. księgi 1). Rozwinięty zostaje odrębny rodzaj umowy (umowa nazwana w rozumieniu BGB, § 111 ust. 1 księgi 1). Obok swobody udzielania licencji podkreślony zostaje zakaz dokonywania podziałów rynku lub zamykania rynku (art. 34, 36, 56 TWUE), bez przytaczania lub omawiania szczegółowej regulacji unijnego prawa antymonopolowego w zakresie udzielania licencji patentowych. Obowiązuje zasada pisemności (§ 112 ust. 1 księgi 1). Na wniosek licencja może zostać zarejestrowana; obowiązuje ochrona następcy (§ 112 ust. 2 oraz ust. 3 księgi 1). Ustanie prawa ochronnego stanowi dla licencjodawcy podstawę do dokonania wypowiedzenia (§ 114 ust. 5 księgi 1), podjęcie przez licencjodawcę działań naruszających podstawy ochrony stanowi z kolei podstawę do dokonania wypowiedzenia przez licencjodawcę (§ 114 IV księgi 1).

Uregulowane zostały obowiązki licencjodawcy oraz licencjodawcy (§ 114, 115 księgi 1), podobnie jak rękojmia udzielana przez licencjodawcę (§ 117 księgi 1), udzielanie dalszych licencji, przeniesienie licencji, zakaz umów dotyczących nie-

podejmowania działań zmierzających do podważenia praw, roszczenie licencjobiorcy przy naruszeniu prawa ochronnego (§ 118–122 księgi 1).

Te przepisy dotyczące udzielania licencji zawierają znaczną liczbę zasługujących na dyskusję propozycji regulacji, na przykład odpowiedzialność licencjodawcy za stan prawa ochronnego (§ 117 ust. 2 oraz ust. 3 księgi 1), ograniczenie prawa licencjodawcy do udzielenia odmowy na dalszą licencję (§ 118 ust. 2 księgi 1), odpowiednia regulacja przy licencji wyłącznej (§ 119 ust. 2 księgi 1), fikcja udzielenia zgody przy przeniesieniu licencji wyłącznej przy zbyciu przedsiębiorstwa (§ 119 ust. 3 księgi 1), nowe podejście do prawa wytoczenia powództwa przez wyłącznego licencjobiorcę (tylko jeśli uprawniony pomimo wezwania nie wnosi powództwa oraz gdy odmowa wyrażenia zgody narusza zasady dobrej wiary, § 122 ust. 1 księgi 1).

W zakresie przepisów dotyczących licencji projekt zawiera tym samym jasną, spójną oraz innowacyjną zbiorczą regulację, która zasługuje na szczególne uznanie i może zostać przedłożona niemieckiemu ustawodawcy jako projekt zasługujący na dalszą dyskusję.

Nie do końca przekonujące wydaje się umiejscowienie przepisów szczególnych dotyczących licencji na prawa autorskie (§ 123–136 księgi 1) w „Części ogólnej”. Naturalnym miejscem dla tej regulacji byłaby księga 3 („Prawo autorskie”). Za obecnym ich umiejscowieniem przemawia tylko związek z przepisami ogólnymi dotyczącymi zasad udzielania licencji, które odnoszą się do wszystkich praw podlegających ochronie. Ten związek mógłby jednak zostać również ustanowiony za pomocą odpowiednich odwołań, jeśli ten podrozdział zostałby przeniesiony do księgi 3.

VIII. KSIĘGA 2: PRAWO USTROJOWE ORAZ PRZEPISY PROCEDURALNE

Przedmiotem części 1 księgi 2 jest organizacja Niemieckiego Urzędu do spraw Patentów i Znaków Towarowych (Deutsches Patent- und Markenamt, DPMA) oraz Niemieckiego Urzędu do spraw Ochrony Odmian Roślin (Bundessortenamt, BSA). Zebrane przepisy pochodzą z ustawy o patentach oraz z ustawy o ochronie odmian roślin, co stanowi propozycję sensowną, która ułatwia odnalezienie odpowiedniej normy i uwidacznia podobieństwo przepisów.

Na nowo zostały zdefiniowane obowiązki przewodniczącego Urzędu do spraw Patentów i Znaków Towarowych (§ 8 ust. 2 księgi 2 — kompetencja ogólna) oraz stanowiska i departamenty wewnątrz tego urzędu (§ 9 księgi 2), przy czym zastosowano nieznaczne ujednoclenia w zakresie terminologii. Zachowane zostało zróżnicowanie zadań w odniesieniu do poszczególnych praw ochronnych. Zestawienie przepisów umożliwia jednakże ich późniejsze opracowywanie (uzasadnienie, s. 352). Właściwość w sprawach wniosków o wyłączenie powinna w przyszłości wynikać z podziału obowiązków wewnątrz urzędu.

Co do Urzędu do spraw Ochrony Odmian Roślin, w porównaniu z Urzędem do spraw Patentów i Znaków Towarowych zachowana zostaje odmienna terminologia. Pomimo tego zostało przedstawione zbliżone rozwiązanie dotyczące wniosku o wyłączenie (§ 18 księgi 2).

W części 2 zostało wspólnie uregulowane postępowanie administracyjne przed Urzędem do spraw Patentów i Znaków Towarowych oraz przed Urzędem do spraw Ochrony Odmian Roślin. Szczególne przepisy o charakterze uzupełniającym znajdują się w księgach 3–7 oraz 9. Z wyjątkiem określonych ujednoliczeń o charakterze terminologicznym, nie zostały wprowadzone żadne zmiany. Ogłoszenia Urzędu do spraw Patentów i Znaków Towarowych mogą być przekazywane do wiadomości w formie elektronicznej (§ 20 ust. 2 księgi 2). Przepisy formalne dotyczące rejestracji oraz sprostowań wpisów zostały przedstawione w sposób ujednoczony (§ 21 i 22 księgi 2).

Znaczenie legitymacyjne wpisu zostało wzmocnione (§ 23 księgi 2). Orzeczenie sądowe wydane przeciwko podmiotowi wpisanemu ma odnosić skutek również wobec jego następców prawnych, którzy nie zostali jeszcze wpisani do rejestru (§ 23 ust. 4 księgi 2). W postępowaniu sądowym, którego przedmiotem jest bezprawne pozbawienie prawa, przeciwnik osoby uprawnionej z prawa ochronnego posiada status uczestnika; tym samym zrzeczenie się wymaga zgody przeciwnika procesowego (§ 24 księgi 2). Urząd do spraw Patentów i Znaków Towarowych należy powiadomić o takim postępowaniu.

Licencje (nie tylko wyłączne) podlegają rejestracji na wniosek, jeśli druga strona umowy wyrazi na to zgodę (§ 25 księgi 2). Wpisy do rejestru poszczególnych licencji korzystają z pierwszeństwa praw (§ 26 księgi 2). Przepisy te powinny przyczynić się do wzrostu transparentności. Wykreślenie stanowi pojęcie nadrzędne w stosunku do unicestwienia oraz wygaśnięcia (§ 27 księgi 2).

Cofnięcie, zmiana oraz podział zgłoszenia prawa ochronnego, a także dochodzenie pierwszeństwa prawa zostały uregulowane w sposób zbiorczy (§ 29–36 księgi 2). W szczególności, jednolicie określony został dzień dokonania zgłoszenia (§ 30 księgi 2), co ma znaczenie dla określenia pierwszeństwa praw i zastępuje skomplikowane regulacje dotyczące poszczególnych praw ochronnych (uzasadnienie, s. 372). Stanowi to wyjątkowo udane uproszczenie.

Ustaleniu stanu faktycznego poświęcone są przepisy dotyczące obowiązku działania z urzędu, o prawie do bycia wysłuchanym przed sądem oraz o wysłuchaniu i przesłuchaniu (§ 37–39 księgi 2). To, czy działalność Urzędu do spraw Patentów i Znaków Towarowych w zakresie sporządzania ekspertyz (przy sprzecznych opiniach biegłych sądowych) będzie miała w przyszłości praktyczne znaczenie, wydaje się wątpliwe. Zadowalające są przepisy dotyczące podstawowych zasad w zakresie kosztów postępowania (§ 42–44 księgi 2).

Postępowanie przed Urzędem do spraw Ochrony Roślin zostało na nowo ustrukturyzowane oraz dokonano zbliżenia z terminologią stosowaną przed Urzędem do spraw Patentów i Znaków Towarowych, co stanowi tendencję godną uznania.

Część 3 dotyczy organizacji Federalnego Urzędu Patentowego oraz obowiązujących przed nim zasad postępowania (upomnienie, skarga, nieważność, licencja przymusowa), jak również postępowania przed Federalnym Sądem Najwyższym (zażalenie z powodu naruszenia prawa przez sąd, apelacja, zażalenie). Przepisy regulujące postępowanie przed Federalnym Urzędem Patentowym zostały podzielone na część ogólną (§ 76–87 księgi 2) oraz część szczególną poświęconą poszczególnym rodzajom postępowań. Do tego dochodzi ogólny fragment regulacji zawartej w części 4, która ma zastosowanie do wszystkich postępowań administracyjnych oraz sądowych (§ 136–157 księgi 2), stopniowalna abstrakcja, jaką wprowadza kodyfikacja o charakterze uogólniającym. Przepisy dotyczące postępowania przed Federalnym Sądem Najwyższym mogą odwoływać się do postanowień kodeksu postępowania cywilnego i dlatego mieć oszczędną postać. Uwzględniają one ustawę o modernizacji prawa patentowego (niem. Patentrechtsmodernisierungsgesetz).

Przy przepisach wspólnych dla postępowania administracyjnego i sądowego w części 4 zasługują na uznanie przepisy dotyczące komunikacji (w tym elektronicznej) (§ 136–142 księgi 2: doręczenie, przywrócenie terminu, dalsze postępowanie, obowiązek prawdy), świadków oraz kosztów, a także postępowania egzekucyjnego (§ 144–147 księgi 2).

Nowość stanowi obszerna regulacja w zakresie zwolnienia od kosztów postępowania (§ 148–157 księgi 2), która zastępuje mało udane przepisy zawarte w § 129 i n. ustawy o patentach (uzasadnienie, s. 459).

W części 5 uregulowane zostały uprawnienia do wykonywania zastępstwa oraz współdziałania rzeczników patentowych (brak zmian), w części 6 zostały zamieszczone i zbliżone do siebie postanowienia dotyczące sądów rozjemczych w zakresie wynalazków pracowniczych oraz umów dotyczących ochrony uprawnionych interesów.

IX. KSIĘGI 3–9: USTAWA O PRAWACH AUTORSKICH, USTAWA O ZNAKACH TOWAROWYCH, USTAWA O PATENTACH, USTAWA O WZORACH UŻYTKOWYCH, USTAWA O WZORACH ZDOBNICZYCH, USTAWA O OCHRONIE ODMIAN ROŚLIN, USTAWA O OCHRONIE TOPOGRAFII MIKROELEKTRONICZNYCH WYROBÓW PÓLPRZEWODNIKOWYCH

Księgi 3–9 zawierają „pozostałości” ustaw szczególnych z zakresu ochrony własności intelektualnej, które zostały pozbawione części poddających się uogólnieniu. Z wyjątkiem księgi 3 („Prawo autorskie”), regulacje stanowiące poszczególne ustawy szczególne (księgi) składają się z przepisów dotyczących postępowania

nia w przedmiocie zgłoszenia oraz udzielenia ochrony, a także z przepisów dotyczących ustania ochrony.

W przepisach regulujących postępowanie zgłoszeniowe oraz postępowanie w przedmiocie wpisu określone zostały wymagania dotyczące wniosku, przedmiot kontroli sprawowanej przez urząd, wezwanie do usunięcia braków (wraz z fikcją cofnięcia wniosku), brak wnoszenia opłat, odrzucenie wniosku z uwagi na braki zgłoszenia, oddalenie z uwagi na występowanie absolutnych przeszkód do udzielenia ochrony, dokonanie rejestracji, dokonywanie ogłoszeń oraz wgląd w akta postępowania (uzasadnienie, s. 501).

W przepisach regulujących postępowanie w przedmiocie wykreślenia prawa ochronnego określone zostały podstawy do dokonania wykreślenia (absolutne przeszkody do udzielenia ochrony, bezprawne pozbawienie prawa, zrzeczenie się prawa, upływ czasu, na który udzielono ochrony), legitymacja do wystąpienia z wnioskiem o wszczęcie postępowania w przedmiocie wykreślenia lub sprzeciwu, właściwość oraz forma rozstrzygnięcia, skutek czasowy orzeczenia o wykreśleniu oraz zwrot kosztów postępowania (uzasadnienie, s. 501).

Omówienie w większości nieznacznych zmian, najczęściej o charakterze formalnym, które zostały wprowadzone do tych pozostałości ustaw szczególnych, przekraczałyby ramy niniejszego opracowania. Osobom zainteresowanym należy polecić lekturę tych 287 stron.

X. KSIĘGA 10A, KSIĘGA 10B: PRAWO WYNAŁAZKÓW PRACOWNICZYCH — PRAWO TWÓRCZOŚCI PRACOWNICZEJ

Księga 10A zawiera zasadniczo niezmienione przepisy ustawy o wynalazkach pracowniczych (niem. *Abeitnehmererfindungsgesetz*). Przed nawias zostały wyjęte postanowienia dotyczące organów polubownego rozwiązywania sporów (§ 28–37 ustawy o wynalazkach pracowniczych), które wraz z przepisami dotyczącymi organów polubownego rozwiązywania sporów dotyczących umów w przedmiocie ochrony uprawnionych interesów znalazły się w części 6 księgi 2. Ponadto przepis § 39 ust. 2 ustawy o wynalazkach pracowniczych został przeniesiony do § 33 ust. 2 księgi 1.

Księga 10B nosi tytuł „Możliwe rozszerzenie ustawy o wynalazkach pracowniczych do twórczości pracowniczej”. Punktem wyjścia jest stwierdzenie rozdrobnionej regulacji ustawowej zawartej w prawie patentowym/prawie wzorów użytkowych (ustawa o wynalazkach pracowniczych), w ustawie o ochronie odmian roślin (niejasne odwołanie do ustawy o wynalazkach pracowniczych), w ustawie o ochronie topografii mikroelektronicznych wyrobów półprzewodnikowych (przypisanie pracodawcy), w prawie autorskim (zróznicowane rozwiązanie w § 43, 69b, 79) oraz w ustawie o wzorach zdobniczych (§ 7 ust. 2 — nabycie z mocy prawa, podobnie jak w art. 14 ust. 3 rozporządzenia w sprawie wzorów wspólnotowych).

Zaproponowane zostało łączne rozwiązanie polegające na rozwinięciu ustawy o wynalazkach pracowniczych do ustawy o twórczości pracowniczej. W jej ramach zróżnicowanie istniejące w obowiązującym obecnie prawie powinno zostać jednak utrzymane. W ten sposób ma miejsce reorganizacja, która pozwala na uniknięcie naruszenia uprawnionych interesów. Jednakże dzięki zestawieniu w jednej ustawie zachowane z uwagi na politykę prawa różnice pomiędzy podobnymi rozwiązaniami stają się widoczne i będą nakłaniały do przeprowadzenia ujednocniającej reformy. Tym samym księga 10A nie wprowadza zmian w nabyciu z mocy prawa na podstawie § 7 ust. 2 ustawy o wzorach zdobniczych (brak zróżnicowania w stosunku do przyjętej praktyki na gruncie rozporządzenia o sprawie wzorów wspólnotowych) oraz do § 69b ustawy o prawie autorskim (w rozwinięciu art. 2 ust. 3 dyrektywy w sprawie ochrony prawnej programów komputerowych).

Ponadto w mocy pozostaje zasada pochodnego nabycia przez pracodawcę, na podstawie jednostronnej czynności pracodawcy o charakterze kształtującym zgodnie z mechanizmem przewidzianym w § 6, 7 ustawy o wynalazkach pracowniczych. W prawie autorskim (gdzie nie jest możliwe pełne przeniesienie praw) pracodawca nabywa z chwilą zgłoszenia odpowiedniego roszczenia licencję wyłączną. Prawa pokrewne (niem. *Leistungsschutzrechte*) zatrudnionych artystów przechodzą jednakże w pełnym wymiarze, jeśli tylko ich pełne przeniesienie jest możliwe. Odnosnie do licencji znajduje zastosowanie reguła, że w razie wątpliwości przedmiotem przeniesienia są tylko prawa niezbędne do realizacji celu umowy (niem. *Zweckübertragungsglehre*), przewidzianej w § 31 ust. 5 pkt 1 ustawy o prawie autorskim. Element osobisty pozostaje nienaruszony przy przenoszeniu wszystkich rodzajów praw.

Zapłata dodatkowego wynagrodzenia została ograniczona do obszaru technicznych osiągnięć twórczych, a więc do zakresu zastosowania ustawy o wynalazkach pracowniczych (uzasadnienie, s. 803 — „odosobnione rozwiązanie w Europie”).

Z punktu widzenia techniki regulacji, księga 10B określa rezultaty twórczości, które mogą być przedmiotem ochrony prawnej zgodnie z ustawą o patentach, ustawą o wzorach użytkowych, ustawą o ochronie odmian roślin oraz ustawą o ochronie topografii mikroelektronicznych wyrobów półprzewodnikowych (księgi 5–9) jako „techniczne osiągnięcia twórcze” (niem. *technische schöpferische Leistungen*) (§ 2 księgi 10B) oraz rozgranicza je od nietechnicznych osiągnięć twórczych (§ 12 księgi 10B). „Związane osiągnięcia twórcze” to takie, które powstały w ramach stosunku pracy (§ 4 księgi 10B), wynalazki dokonane na uczelniach wyższych mają z powrotem być wynalazkami wolnymi (§ 4 ust. 3 pkt 2 księgi 10B). Oświadczenie o przejęciu technicznych osiągnięć twórczych (jeśli nie została wyrażona zgoda, po upływie czterech miesięcy od zgłoszenia przyjmuje się, że oświadczenie takie zostało złożone, § 9 ust. 2 księgi 10B) prowadzi do przejścia wszystkich praw majątkowych (§ 10 księgi 10B), oświadczenie o przejęciu przenoszalnych nietechnicznych osiągnięć twórczych (jeśli nie została wyrażona zgoda, po upływie dwóch miesięcy

od zgłoszenia przyjmuje się, że oświadczenie takie zostało złożone) prowadzi do przejścia praw, których treść musi zostać ustalona odrębnie dla każdego przypadku, podobnie jak w razie nieuregulowanej licencji (§ 14 księgi 10B), oświadczenie o przejściu przenoszalnych związanych osiągnięć twórczych prowadzi do udzielenia licencji (§ 15 księgi 10B).

Odnosnie do wolnych wynalazków zastosowanie mają obowiązki dotyczące zgłoszenia oraz zaoferowania (§ 8, 16 księgi 10B). W przypadku przejścia związanych technicznych osiągnięć twórczych powstaje obowiązek zapłaty odpowiedniego wynagrodzenia (podobnie jak na gruncie ustawy o wynalazkach pracowniczych) (§ 25 księgi 10B), natomiast w przypadku przejścia związanych nietechnicznych osiągnięć twórczych tylko przy ponadobowiązkowych wytworach (§ 24 księgi 10B), przy czym postanowienia zawarte w układach zakładowych zasadniczo uznawane są za odpowiednie (ust. 3) i przewidziane są klauzule dostosawcze (ust. 4). Pozostałe postanowienia odpowiadają ustawie o wynalazkach pracowniczych.

XI. PODSUMOWANIE I OCENA

Przedłożona ustawa modelowa dla własności intelektualnej nawiązuje do aktualnych tendencji kodyfikacyjnych na poziomie europejskim (CFR, prawo sprzedaży, rozporządzenie w sprawie wspólnotowego znaku towarowego, rozporządzenie w sprawie wzorów wspólnotowych, rozporządzenie w sprawie wspólnotowego systemu ochrony odmian roślin) oraz w skali światowej (konwencja wiedeńska o międzynarodowej sprzedaży towarów, przepisy UNIDROIT) i stosuje tę pochodzącą z kontynentalno–europejskiej tradycji techniki legislacyjnej w odniesieniu do ogółu niemieckich ustaw z zakresu ochrony własności intelektualnej.

Reorganizacja zostaje osiągnięta poprzez wyjęcie w dużej mierze równoległych fragmentów prywatnoprawnych z ustaw szczególnych i ich umiejscowienie w części ogólnej zawierającej przepisy prywatnoprawne (księga 1) oraz poprzez wyjęcie przepisów dotyczących kwestii ustrojowych i proceduralnych z ustaw szczególnych i ich umiejscowienie w części ogólnej zawierającej przepisy o charakterze ustrojowym i proceduralnym (księga 2).

Pozostałe części ustaw szczególnych zostają przytoczone ze wskazaniem pustych miejsc powstałych na skutek przeniesienia przepisów do części ogólnych.

Reorganizacja w zakresie części prywatnoprawnej (księga 1) posiada określoną wartość. Dzięki niej w dużym stopniu równoległe postanowienia ustaw szczególnych „wyjęte przed nawias” stają się jasno rozpoznawalne w odniesieniu do ich funkcji oraz treści sprawiedliwościowej, poprawiona została możliwość odnalezienia norm oraz ułatwione zostało ich wyjaśnienie studentom. Siła przekonywania wspólnych reguł oderwanych od przeciwstawnych interesów wzmacnia ich wytrzy-

małość na jednostronne próby wywarcia wpływów — są to najlepsze zalety kodyfikacji według wzoru *code civil* lub BGB. W tym miejscu są one ponownie wykorzystywane.

Reorganizacja prywatnoprawna (księga 1) została tylko w ograniczony sposób połączona ze zmianami w prawie. W tym zakresie punkt ciężkości znajduje się przy przepisach dotyczących przeniesienia prawa oraz przy licencjach (księga 1 część 4). To podejście zostało dobrze dobrane, ponieważ, jak powszechnie wiadomo, prawo niemieckie wykazuje w tych kwestiach braki. Umieszczenie zaproponowanych regulacji w ramach ustawy zbiorczej jest lepsze niż w ustawie dotyczącej umów licencyjnych, która ze swojej strony musiałaby odnieść się do systemu wartości przewidzianego w ustawach szczególnych. Na rozdrożu pomiędzy prywatnoprawnym roszczeniem z nieograniczonymi następstwami prawnymi a ideą sankcji nakładanej za pomocą nakazu sądowego można było wyobrazić sobie również dalej idący krok, co może nawet było konieczne (zob. wyżej uwagi do księgi 1).

Reorganizacja w zakresie kwestii ustrojowych i proceduralnych (księga 2) może nawiązać do obecnie ukrytej regulacji zawartej w ustawie o patentach, do której odwołują się pozostałe ustawy szczególne. Umieszczenie jej przed wszystkimi ustawami szczególnymi jest tutaj w każdym przypadku lepszym rozwiązaniem. Również w tej kwestii reorganizacja ma określoną wartość. Alternatywą byłaby odrębna ustawa dotycząca tego przedmiotu.

Siła projektu bierze się właśnie z ostrożności reorganizacji. Daleki od pobudek ideologicznych oraz od teoretycznego modernizmu projekt nie ma przy tym charakteru konserwującego zabytki, który zawierałby wszystko tylko dlatego, że już tak jest. Możliwości wprowadzenia udoskonaleń w odniesieniu do szczegółów zostały wykorzystane z umiarem. Siła projektu polega właśnie na ekonomii regulacji i wzmocnieniu jej efektywności odnośnie do funkcji i mocy przekonywania norm.

Ostrożny charakter reorganizacji daje również szansę, że projekt w całości lub w części znajdzie odzwierciedlenie w dzienniku ustaw. W każdym razie tylko wykorzystanie całości wydobłyby znajdujące się w nim korzyści.

Dwóch naukowców przygotowało opracowanie o charakterze ustawodawczym, ponieważ nie można się było go spodziewać po powołanym do tego, a atakowanym ze wszystkich stron ustawodawcy pochodzącym z wyborów oraz po jego obciążonej wieloma zadaniami biurokracji ministerialnej, bowiem chodzi o ustawodawstwo „o szerszym spojrzeniu”, którego wartość przejawia się również w językowej precyzji i dyscyplinie, dla którego podczas realizacji potrzebne są spokój, wytrwanie, wiedza oraz roztropność.

Z okazji tego sukcesu możemy tylko pogratulować Hansowi–Jürgenowi Ahrensowi oraz Pani Mary–Rose McGuire i podziękować za ten znaczący dar dla nauki i praktyki, niezależnie od jego realizacji przez ustawodawcę.

Podziękowanie ze strony członków Niemieckiego Stowarzyszenia Ochrony Własności Intelektualnej i Prawa Autorskiego należy się również samemu stowarzyszeniu, które wcześniej zauważyło wartość tego projektu i przez lata konsekwentnie wspierało projekt. W imieniu stowarzyszenia składam podziękowania przewodniczącemu, sekretarzowi generalnemu, zarządowi oraz radzie projektu.

Tłum. z jęz. niemieckiego
Michał Bobrzyński

WINFRIED TILMANN

THE MODEL LAW ON INTELLECTUAL PROPERTY –
THE RESULTS OF THE GRUR RESEARCH PROJECT

S u m m a r y

The article presents the draft proposal for the comprehensive reform of the German law of intellectual property. The draft Code of Intellectual Property is a model law consisting of ten books that aims at an overall codification at a national level. The project, which was sponsored by the *Deutsche Vereinigung für Gewerblichen Rechtsschutz und Urheberrecht* (GRUR), is an attempt to modernize the regulatory technique by furnishing general rules on both substantive and procedural issues, that are merged together with the rules on the specific intellectual property rights into a comprehensive code of intellectual property. The author provides for an introduction to the underlying goals of the project and for a brief description of the comprehensive general part contained in Book 1, procedural rules contained in Book 2, and the rules of the existing statutory provisions contained in Books 3–9. Finally, the author discusses the Books 10A and 10 B that contain description and proposals for possible further development of the German Act on Employees' Inventions towards an employees' creations law covering all types of protected achievements.